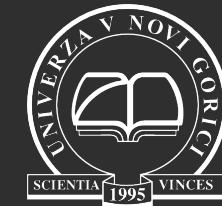

arnes
povezujemo znanje

MREŽA ZNANJA

Ljubljana, 3.–5. december 2024

Observatorij Vere Rubin in LSST – največji astronomski pregled neba doslej

Andreja Gomboc
Center za astrofiziko in kozmologijo
Univerza v Novi Gorici

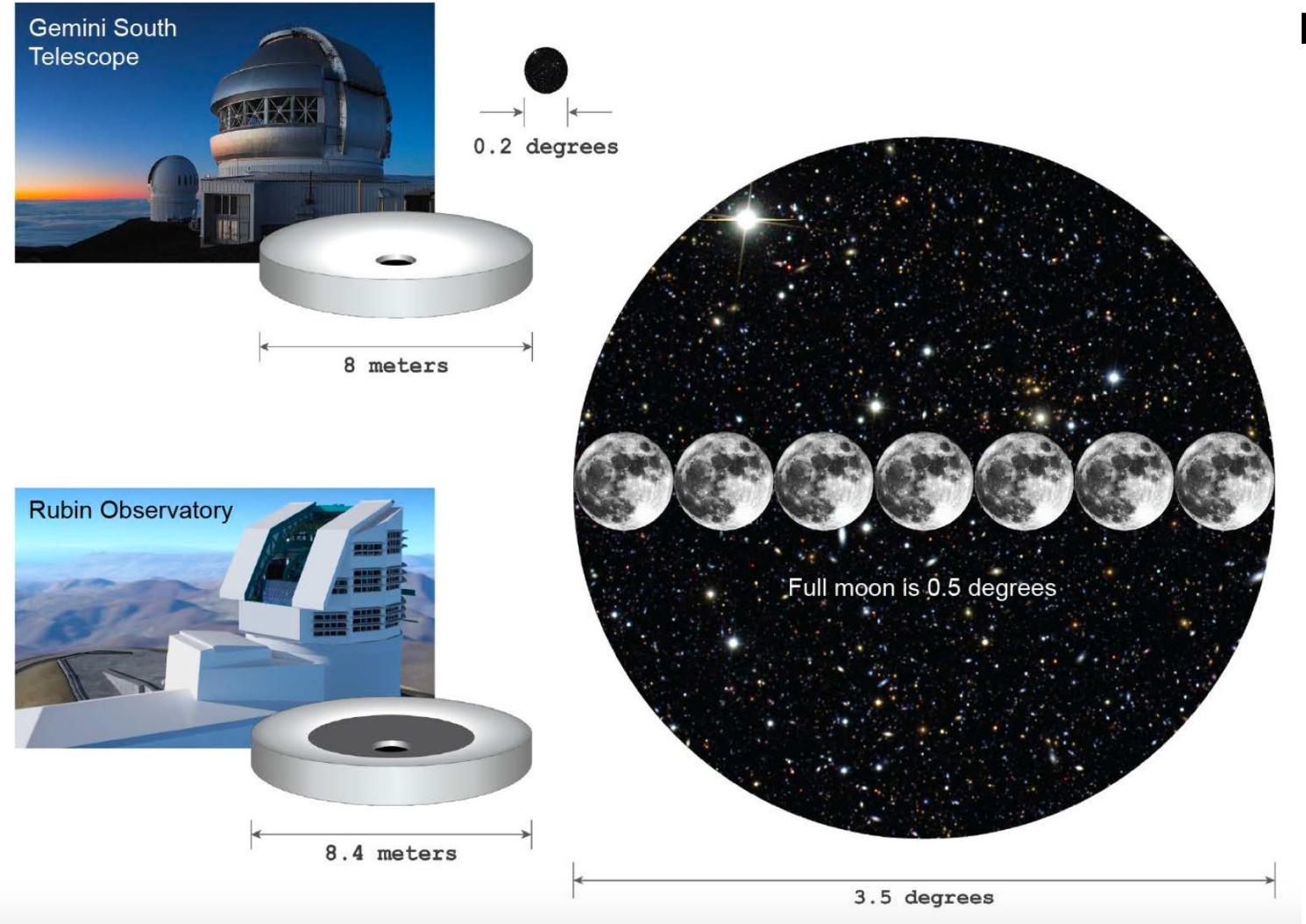

400 let teleskopov

- 1609: prva vizualna opazovanja
- danes: 10-m zrcala, CCD kamere
- sateliti

zorno polje ali **globina** pogleda v vesolje?

Observatorij Vere Rubin:
oboje!

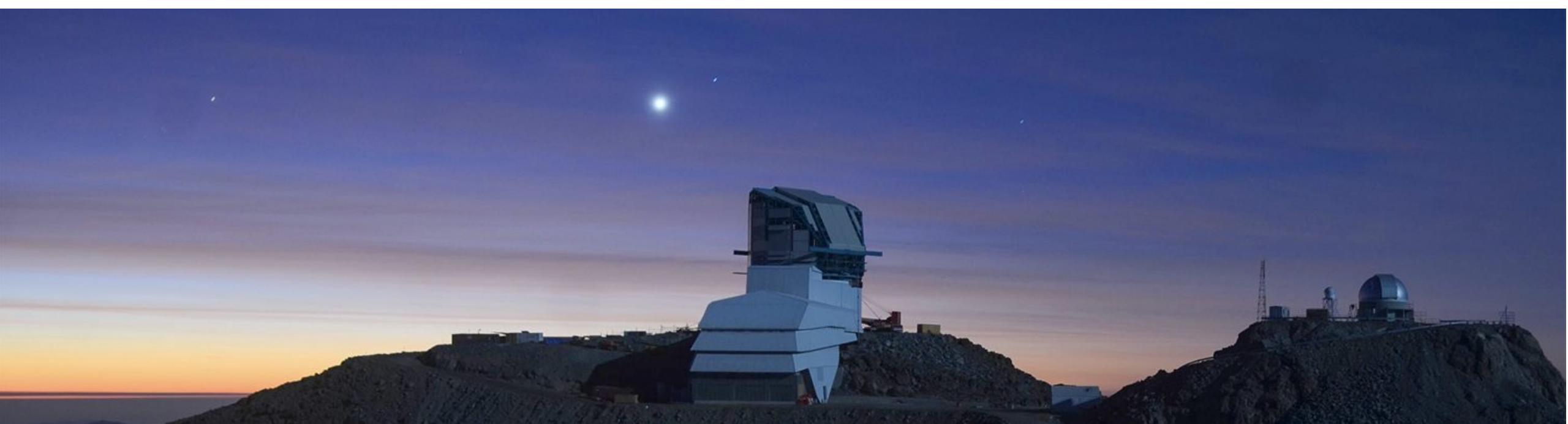

LSST @ Observatorij Vere Rubin

Cerro Pachon, Čile,
8,4-m teleskop
zorno polje 9,6 kv. stopinj
6 barvnih filtrov: u, g, r, i, z, y
mejni sij $r \sim 24.5$ v enem posnetku
10-letni pregled neba **Legacy Survey of Space and Time – LSST**
 $r \sim 27.5$ sestavljen posnetek

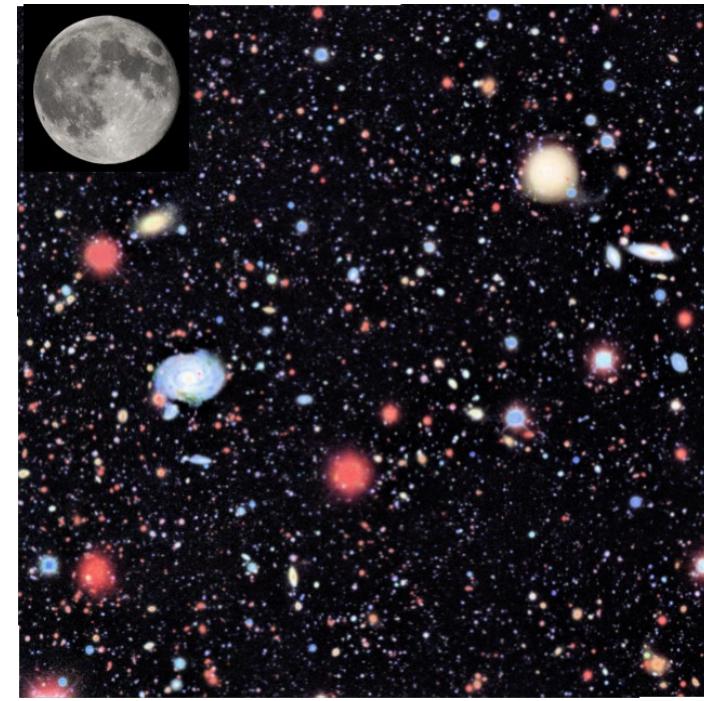
Vera Cooper Rubin
(1928 - 2016)

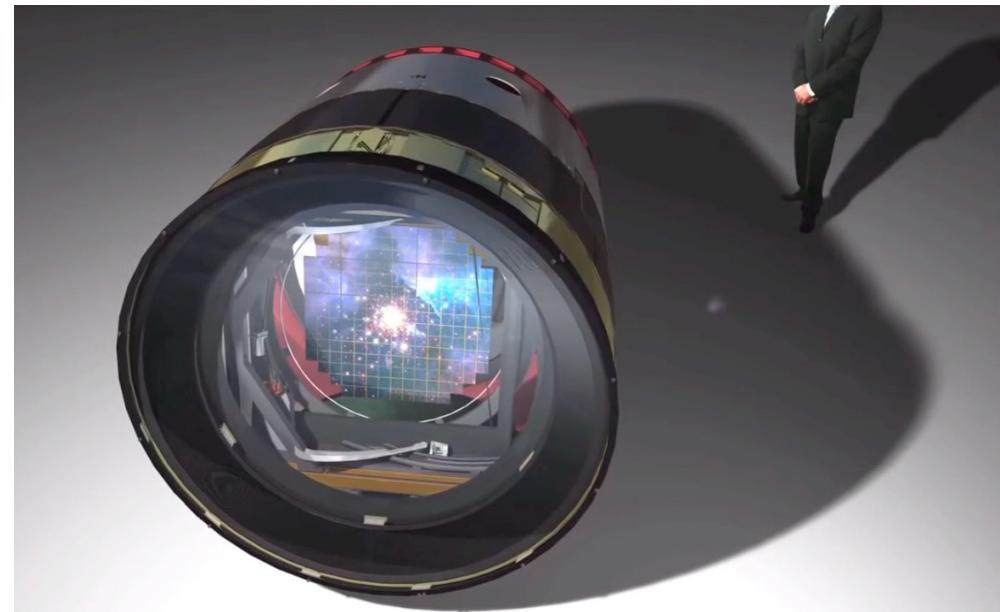
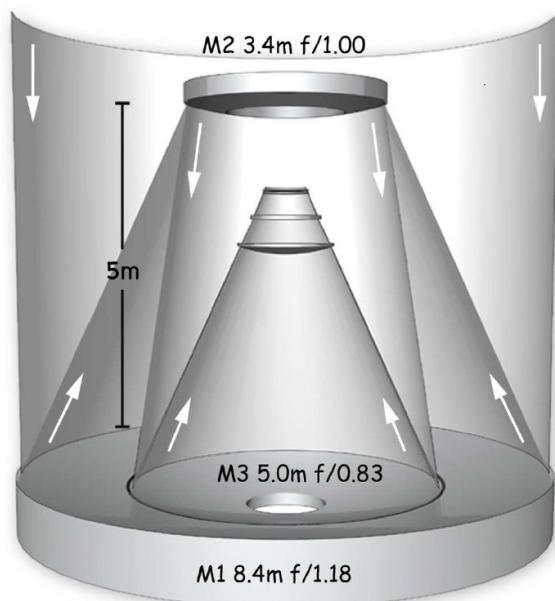
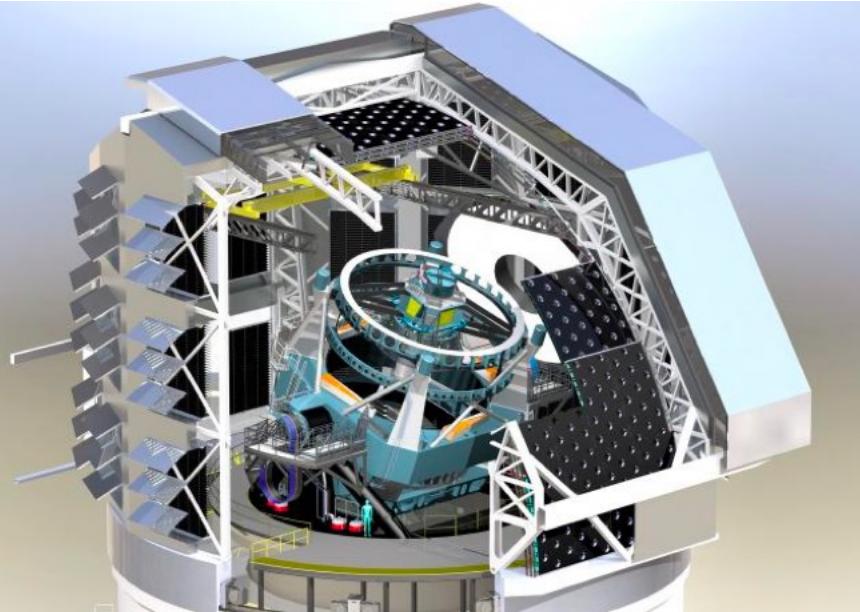
zorno polje + največja kamera

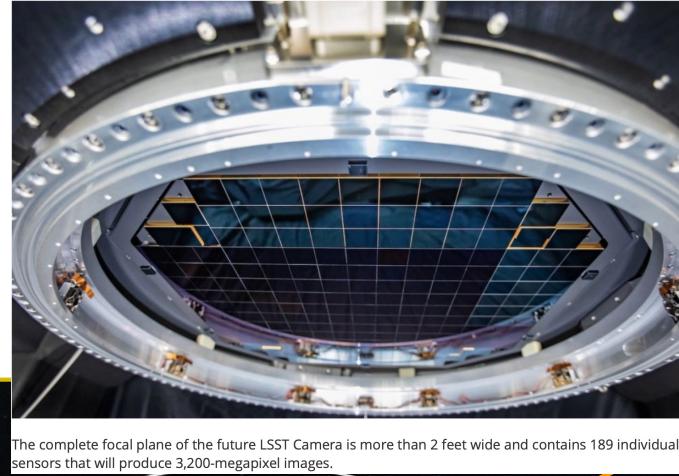
zorno polje 9.6 deg^2 pokrije celo vidno nebo v 3 nočeh
3.2 Gigapixels kamera

1000 posnetkov/noč
10 let, 800 obiskov/polje

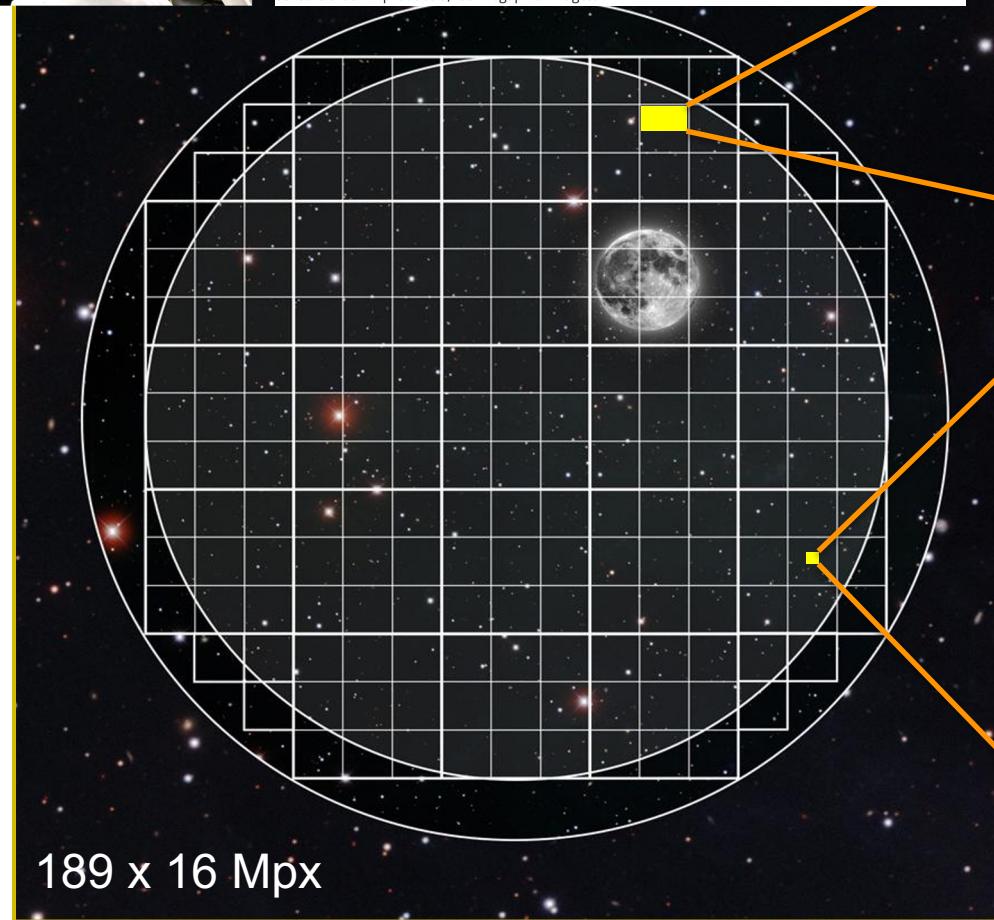

Simonyi Survey Telescope

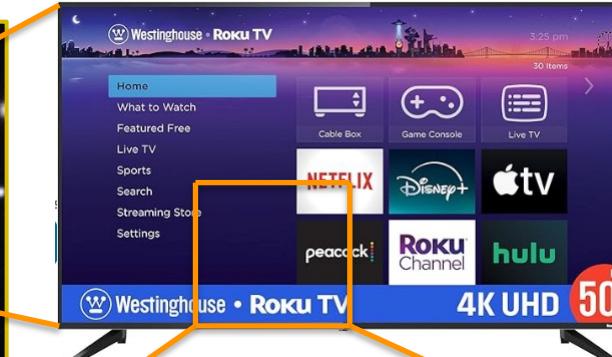
The complete focal plane of the future LSST Camera is more than 2 feet wide and contains 189 individual sensors that will produce 3,200-megapixel images.

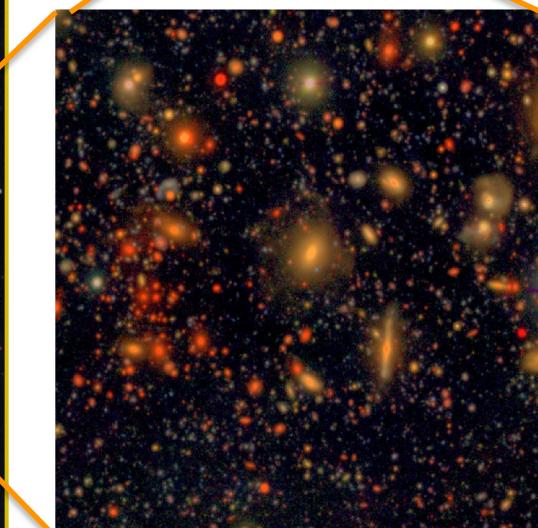
17 milijard zvezd
20 milijard galaksij
x 800 opazovanj

okoli 30-40 TB /noč

skupno 500 PB
podatkovnih
produktov

HDTV: 8 Mpix
CCD: 16 Mpix

HSC gri, r ~ 27
3.5' x 3.5', 15 in 1 CCD

about 1/10 of the
full Moon's diam.

similar to HST's ACS

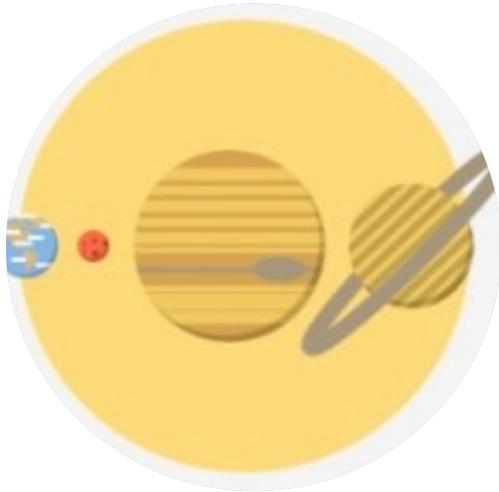
LSST will deliver
about 5 million such
images in 10 years

HST: Hubble Space Telescope
HSC: camera on Subaru telescope

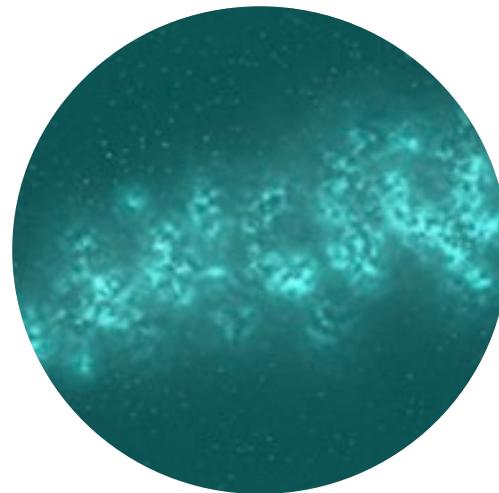
HST took 100,000
ACS images in 20 yrs

1 set podatkov LSST – 4 glavne raziskovalne teme

Osončje

Galaksija

temna snov
in
temna energija

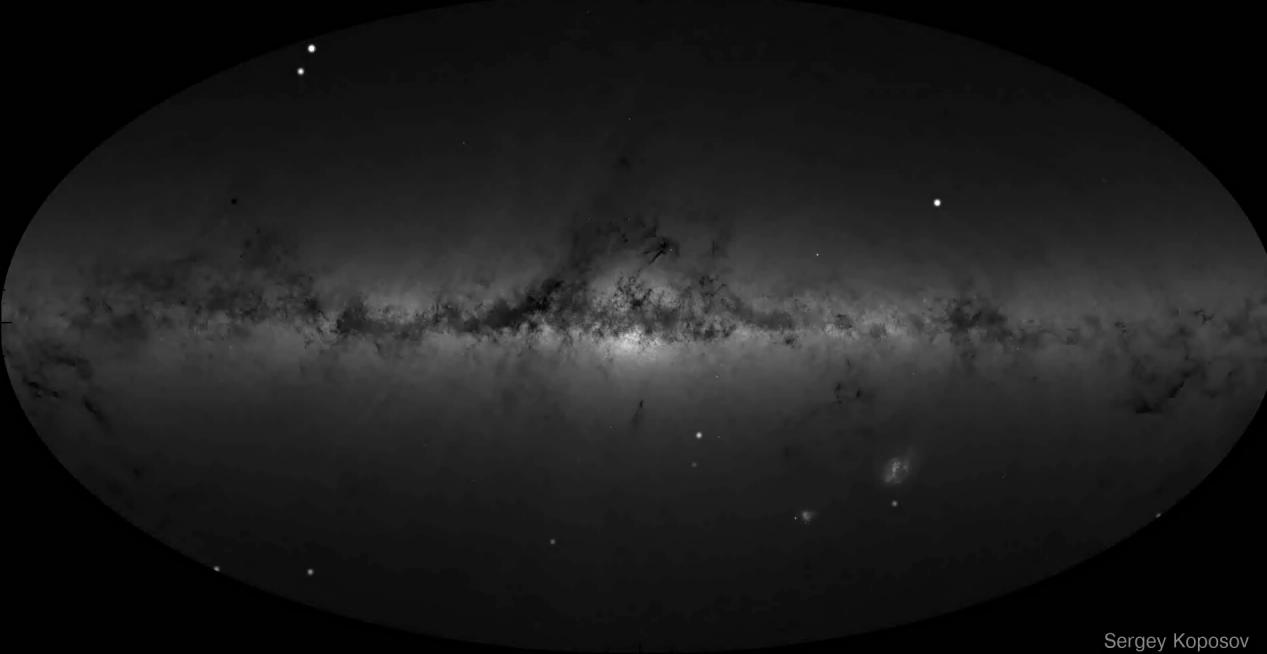
tranzienti
in
spremenljive zvezde

tranzienti

izbruhi sevanja gama

eksplozije supernov

Year 1985.000

Sergey Koposov

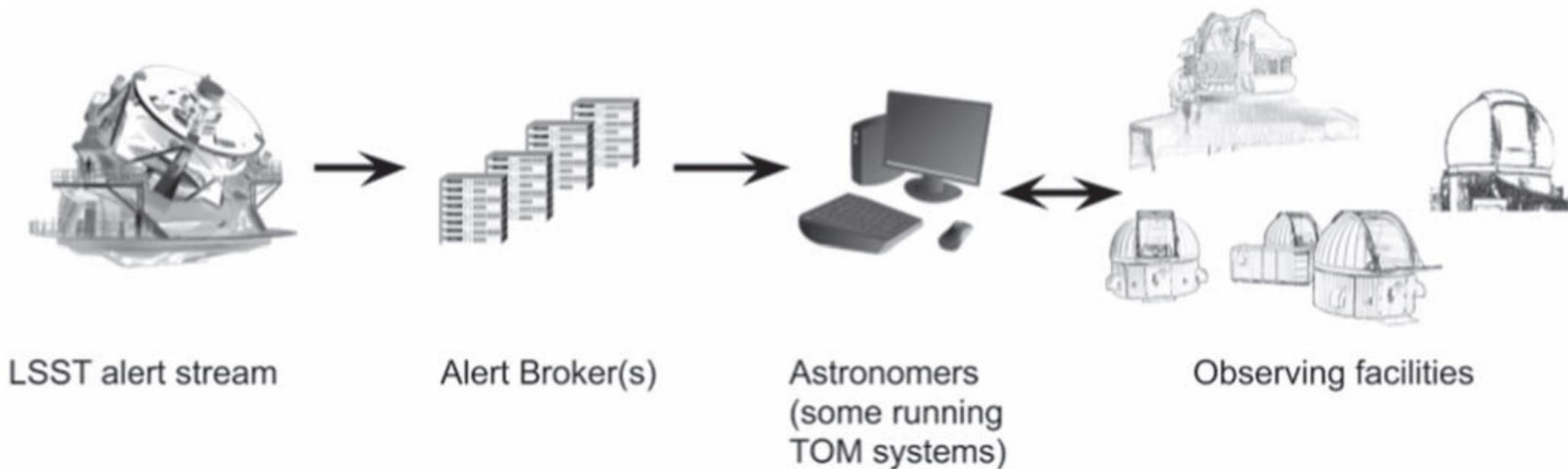
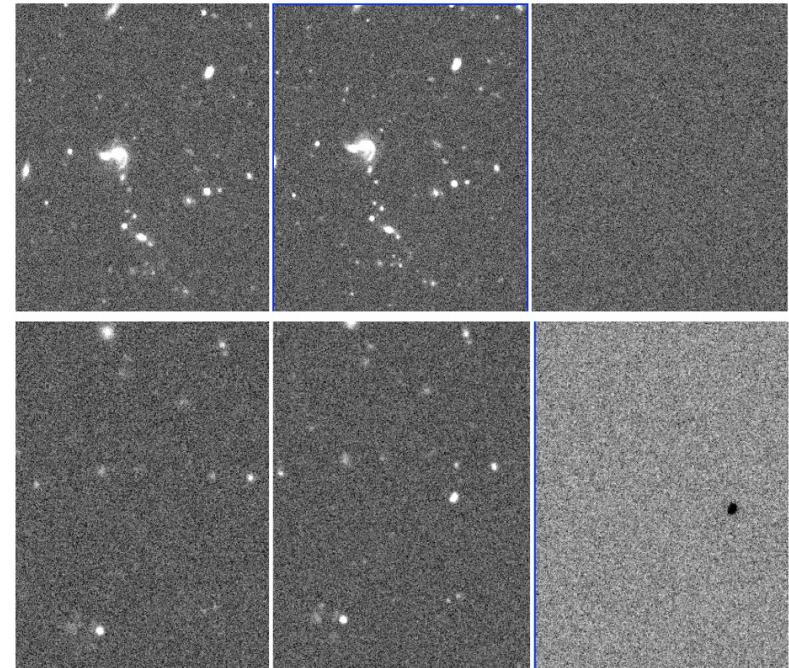

LSST Alerts

posnetek – primerjava s „template“ posnetkom

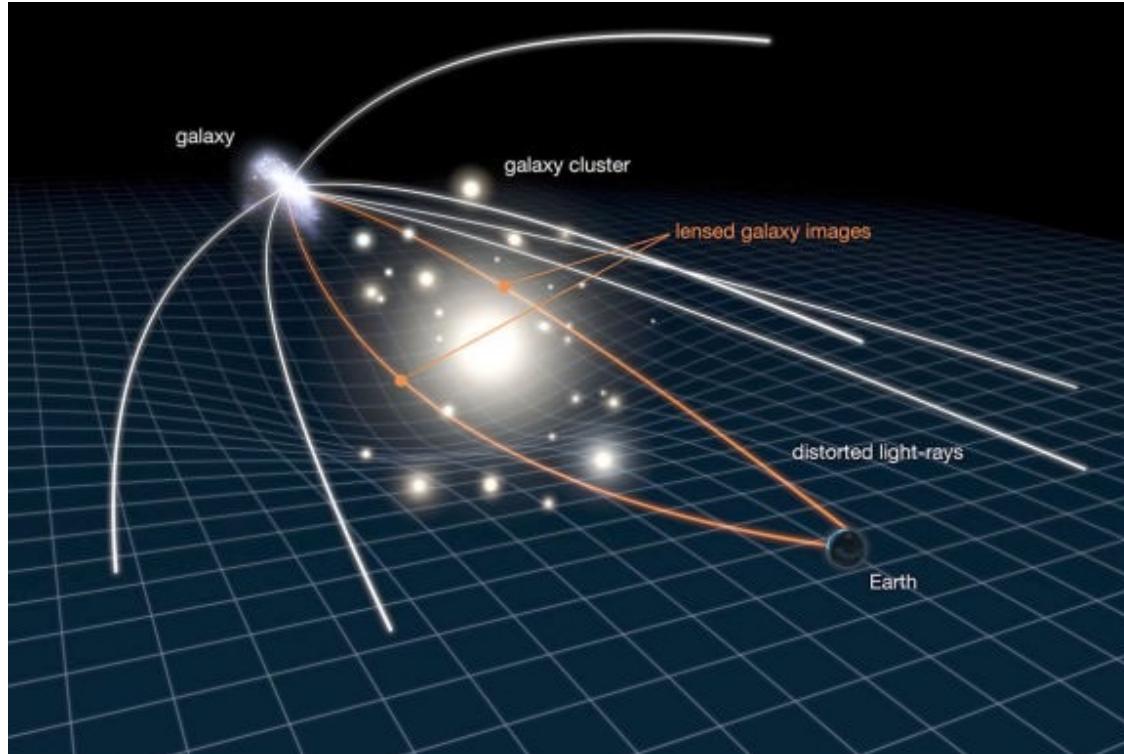
$\sim 10^6$ na noč

distribucija obvestil o „alertih“:

Tanja Petrushevska

gravitacijsko lečene supernove

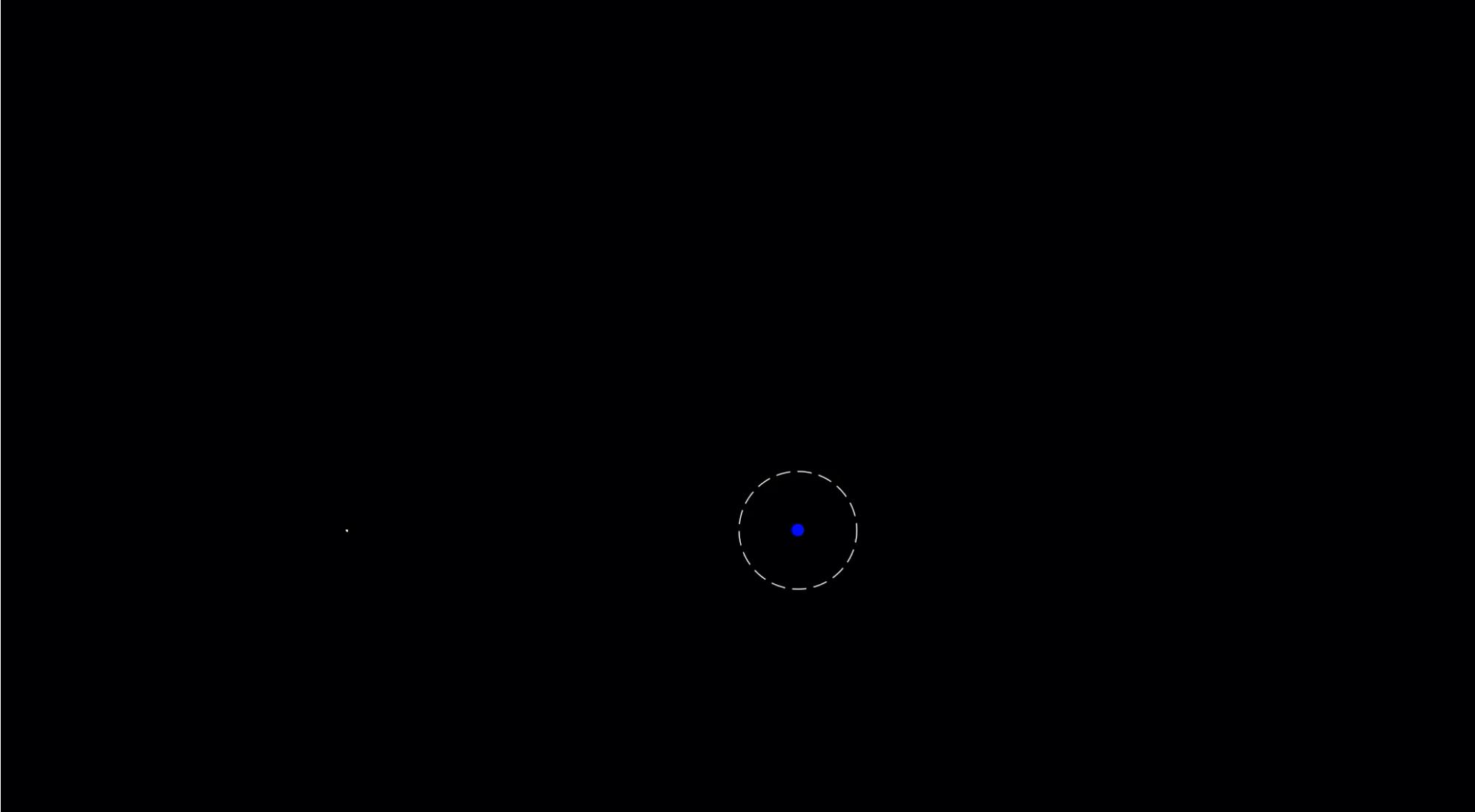

Credit: Nada Ihanec

plimska raztrganja zvezd v bližini masivnih črnih luknj

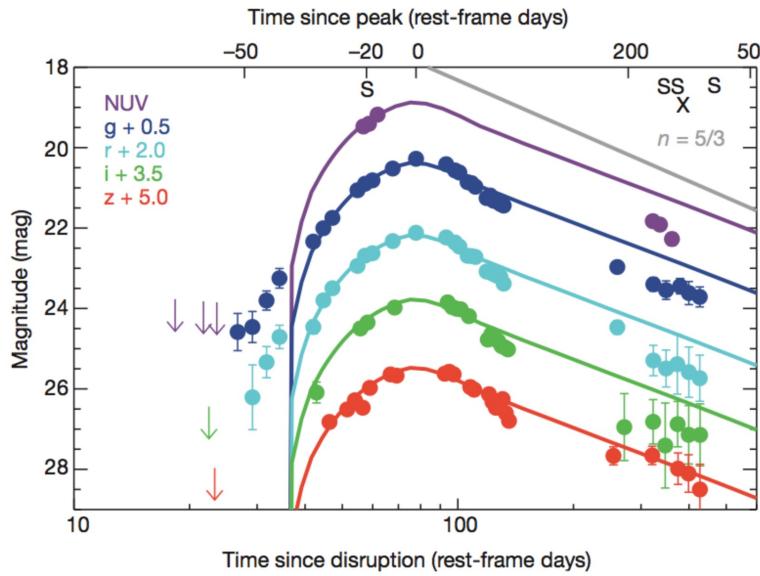

Taj Jankovič

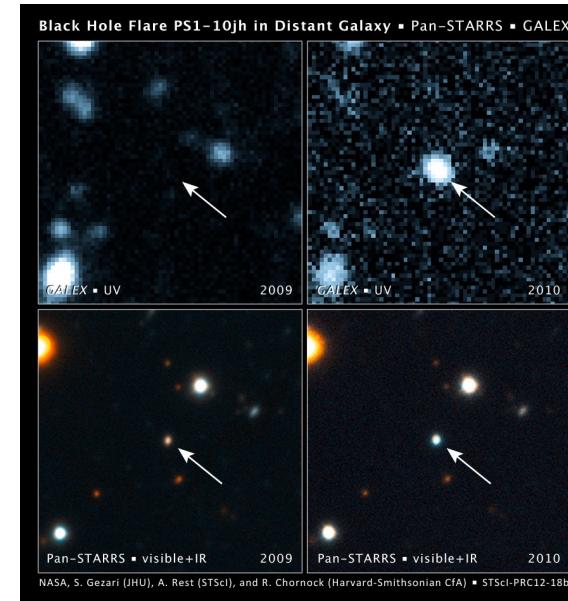
HPC Vega

plimska raztrganja zvezd

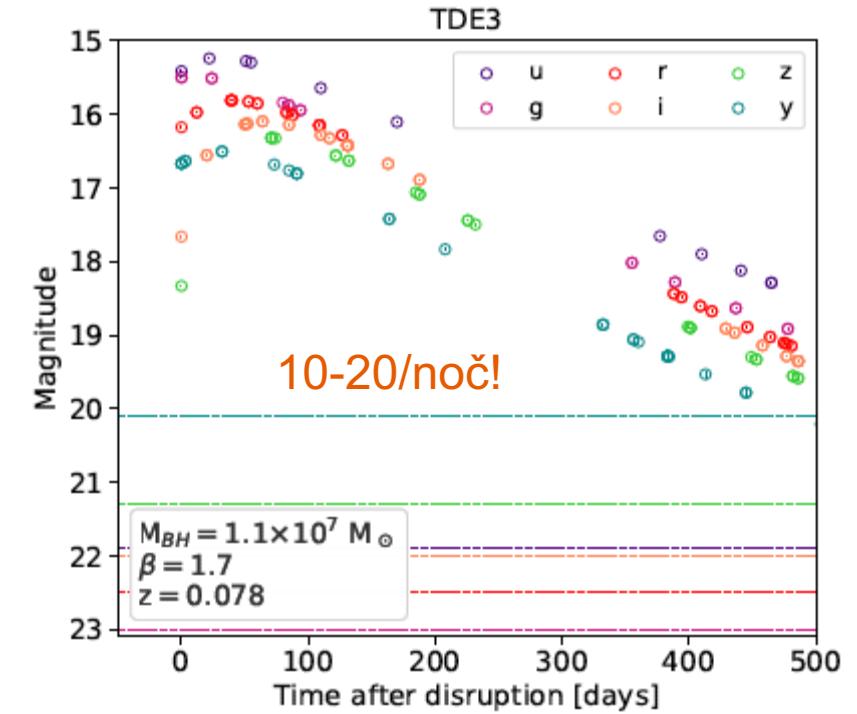
Pan-STARRS: PS1-10jh

Gezari et al., 2012

simulacija z LSST – Rubin. obs.:

Katja Bricman, AG, 2020

proučevanje “spečih” črnih lukenj v središčih galaksij – njihove lastnosti, okolica, vpliv na galaksijo ipd.

in-kind prispevka:

- **klasifikacija plimskih raztrganj**

EU Cofund SMASH

HPC Vega

- **Lite IDAC**

20 MCPUhrs in 0.5 Petabytes of storage

full data rights

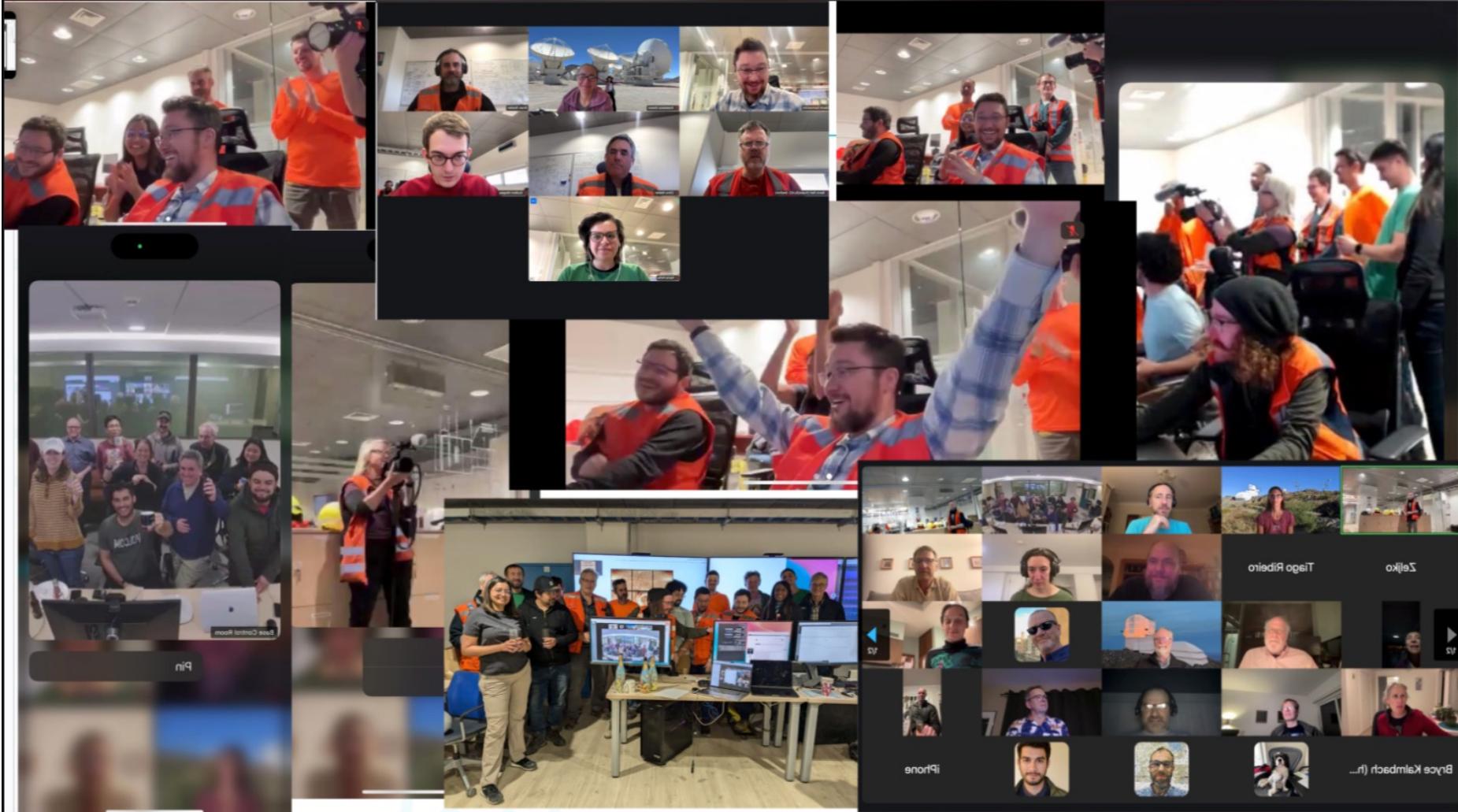

„almost there“

„first photon“

2025!

ANSWER

11

Financiranje

Projekt EuroCC 2 finančira Evropska unija. Finančiran je s sredstvi Skupnega podjetja za evropsko visokozmogljivo računalništvo (EuroHPC JU) ter Nemčije, Bolgarije, Avstrije, Hrvaške, Cipra, Češke republike, Danske, Estonije, Finske, Grčije, Madžarske, Irske, Italije, Litve, Latvije, Poljske, Portugalske, Romunije, Slovenije, Španije, Švedske, Francije, Nizozemske, Belgije, Luksemburga, Slovaške, Norveške, Turčije, Republike Severne Makedonije, Islandije, Črne gore in Srbije v okviru sporazuma o dodelitvi sredstev št. 101101903.

Delovanje Nacionalnega kompetenčnega centra SLING sofinančira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije.

Medijski sponzor

www.racunalniske-novice.com

**Co-funded by
the European Union**

**REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE**

